

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

ראה

(חלק יט — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ראה, כג"כט מנחם-אב, ה'תשפ"א (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ראה

133

אשר לכן הם מוחלפים זה בזה, אבל צריך שיהי' ביניהם צד דמיון, אשר לכן יתכן להחליפם – אבל לא על ב' ענינים הפכיים לגמרי, כברכה וקללה.

[וכמו שמצינו בענין חילופי אותיות, שזהו באותיות שיש ביניהם צד השהו בפרט מסויים; ועל דרך מ"ש בזהר³ הק' ש"ועד הוא אחד בחילופי אתוון", כיון שלאותיות "ועד" יש שייכות לאותיות "אחד"⁴: הוא"ו ד"ועד" מתחלפת עם האל"ף ד"אחד", להיות שתיהן מאותיות "אהוי" (אותיות ההמשך⁵, אותיות הנוח⁶, אותיות הנשימה⁷)⁸, כן ח"ת ד"אחד" מתחלפת עם ע' ד"ועד", להיותן מסוג אותיות "אחה"ע" שמצאן מהגרונ⁹. ודל"ת רבתי ד"אחד" מתחלפת בדל"ת בינוני ד"ועד" – ששתיהן דל"ת].

א. בפתחת פרשתנו "ראה אנכי נותן וגו'" תרגם אונקלוס את התיבות "ברכה וקללה – ברכן ולוטיין"; וכן הוא תרגמו לתיבת "קללה" שבהמשך הכתובים.

אבל בתרגום יונתן תרגם תיבת "וקללה" – בב' הפסוקים ("ברכה וקללה, והקללה אם לא תשמעו") – "וחילופא" (ועד"ז בתרגום ירושלמי בפסוק הב', "וחילופיהן")¹.

וצריך להבין, מהו טעם השינוי בין ב' התרגומים בפירוש תיבת "קללה"?

וביותר אינו מובן, שבפסוק להלן "ואת הקללה על הר עיבל" שינה בתרגום יונתן גופא ותרגם "קללה" (לא כדלעיל: וחילופא, אלא) – "ומלטטיא"² (כבתרגום אונקלוס).

134

ב. ועוד תמוה בתרגום יונתן: א) "קללה" הוא מושג וענין לעצמו, אבל "חילופא" פירושו רק חילופו של ענין או מצב (הנזכר לפניו). ב) "חילופא" – ייאמר על ב' ענינים השונים זה מזה,

3 ח"ב קלד, א. הובא בשער היחוד והאמונה רפ"ו.

4 הרמ"ז לזהר שם (נעתק בנצ"א שם).

5 נמשכות – במבטא – אחרי האותיות הבאות לפניהם.

6 לפעמים הן נחות ואינם ניכרות במבטא.

7 רק באמצעותן בא כל אות לידי ביטוי בדיבור.

8 וראה גם פי' הראב"ע (שמות ג, טו) וחיבתו (הנדפסת בהקדמת פירושו עה"ת). לקו"ת בהר ד"ה את שבתותי ספ"א.

9 וראה תשובות וביאורים (קה"ת, תשל"ד) סי"ג* ביאור שייכות אותיות אלו בתוכנם וצורתם. וש"נ.

* אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' קסז ואילן. המר"ל.

1) וכן תרגם בנצבים ל, א ("והי' כי יבוא עליך גו' הברכה והקללה") "וחילופהון". שם, יט ("הברכה והקללה") "וחילופא". ולהעיר שבדפוסים שראיתי עה"פ ברכה וקללה מתרגם "וחילופה", והקללה אם גו' – "וחילופא". וכנראה הוא טה"ד וצ"ל בכ"מ באל"ף. ויש לברר בהוצאות הקודמות.

2) וכן תרגם בתצא כג, ו ("ויהפוך ה"א לך את הקללה לברכה") – "לווטיין". תבוא כו, יג ("ואלה יעמדו על הקללה" – "לוטיא". ובתרגום ירושלמי (שם, טו) "מלטטיא". נצבים כט, כו ("להביא עלי' את כל הקללה") – "לווטיא".

יפה נותן^{13*} – דבר שהוא היפך הטוב והברכה („לוטין“) – והרי מובן ש„אין רע יורד מלמעלה“¹⁴ ו„מפי עליון לא תצא הרעות“¹⁵?

ומהאי טעמא מבאר בתרגום יונתן שפירוש קללה כאן הוא „חילופא“¹⁶ – חילופה של הברכה. והיינו, שזה שהדבר נעשה ענין של „קללה“ אינו מצד „אנכי נותן“ אלא מצד המקבל, דכיון שהמקבל הי' שלא כדבעי, „נתחלפה“ ברכה זו (קודם שהגיעה אל המקבל) מברכה לקללה¹⁷ – עיי' מעשה המקבל, על דרך שמעשה המקבל ד„תשמעו אל מצות השם אלקיך“ מביא את „אנכי נותן ברכה“.

אבל בפסוק להלן, שבו נאמר „ונתתה וגו' הקללה על הר עיבל“, היינו שאין מדובר שם אודות „אנכי נותן לפניכם“¹⁸, הנה גם תרגום יונתן מתרגם הלשון כפשוטה „ומלטטיא“.

ד. ועדיין אין הדברים מחוורים: איך יתכן לומר שה„חילופא – קללה“ היא דבר שאינו בא מאת ה', אלא

וא"כ, איך יתכן לתרגם תיבת „קללה“ „חילופא“, ועוד זאת – ד„ברכה“?

ג. והביאור בזה¹⁰:

יסוד החילוק (בכלל) בין תרגום אונקלוס לתרגום יונתן (וירושלמי) הוא, שתרגום אונקלוס הוא תרגום התיבות לפי פשוטו של מקרא, ובמקומות ספורים¹¹ לפי ענינו, אבל פשוטו של הענין, ואילו תרגום יונתן (וירושלמי) בכמה וכמה מקומות אינו רק מתרגם ומפרש הפשט, אלא מוסיף ביאור¹², מביא מדרשי חז"ל, דינים וכדו'¹³.

ולכן, אונקלוס (המפרש לפי פשוטו הכתובים) תרגם „וקללה“ – „ולוטין“. אלא שע"פ מדרשי חז"ל אין זה מחזור: כיון שלשון הכתוב היא „אנכי נותן לפניכם היום“, היינו שהדבר בא מאת הקב"ה, איך יתכן לפרש כאן שהקב"ה^{13*} נותן – וכל הנותן בעין

10) השינויים בתרגום יונתן י"ל, ד„חילופא“ מתאים רק כשנאמר „קללה“ בהמשך ל„ברכה“, וכשנאמר מפורש לישראל, ככריש פרשתנו ובהנ"ל הערה 1. משא"כ כשנאמר „קללה“ בפ"ע (כבנצבים כט, כו), או כשנאמר לפני ברכה (כתבצא), או כשלא נאמר מפורש קללה לישראל (כפסוק כט כאן, ופ' תבוא), אבל ב' הקושיות שבפנים בתוקפן עומדין.

11) לבד מהפסוקים שמרחק ההגשמה מה' כל מה דאפשר (מו"נ ח"א פל"ו בסופו, שם פמ"ח). וראה בהקדמה לספר יאר דרכו של תרגום אונקלוס.

12) כבראש פרשתנו דמוסיף, אמר משה נביא“.

13) ראה בענינו יא, כט; יא, ל. וראה תו"ש כרך כד בתחילתו על התרגומים.

13*) או מרע"ה דאוהב ישראל הי' (מנחות סה, א), וכאן קורא עצמו אנכי (ולא אני). ולכן

גם מתרגם „אנא מסדר“ ולא „יהב“ וכיו"ב (כי הקללה הוא לא מצד נתינת משה. וכדלקמן בפנים). וראה לקמן הערה 30.

*13) ב"ב נג, א.

14) כ"ה בכ"מ בדא"ח (ראה אגה"ק סי"א). ובב"ר (פנ"א, ג) אין דבר רע כו'. וראה מדרש תהלים מזמור קמט.

15) איכה ג, לח. (וראה דב"ר כאן פ"ד, ג).

16) וכן במקומות שבהערה 1 שנאמר (נצבים ל, א) „הברכה והקללה אשר נתתי לפניך“, ושם, יט „החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה“.

17) ראה בהנ"ל של"ה פרשתנו (שעד, סע"ב).

וראה מדרש תהלים שם.

18) וכן בהנ"ל שבהערה 2: בתצא שם: הרי לא נאמר שהקללה באה מ„אנכי“ אלא „ויהפוך . . . לך“. בתבוא הוא כבפרשתנו.

שהם התרגומים דארץ ישראל²³ – מקום שבו ההעלם והסתר שמצד הגלות אינו בתוקף כל כך – נראה בגלוי יותר פנימיות הענין (מתאים גם להנ"ל, שאופן התרגום שלהם הוא ע"פ מדרשי חז"ל, המגלים את פנימיות תורה שבכתב), ולכן מפרשים הם, שיסורי הגלות הרי הם כאמת, "חילופא", והיינו ע"ד המבואר לעיל, חילוף של ב' ענינים מסוג אחד – לפי שרק אופן המשכת הברכה נשתנה, אבל הכוונה והתכלית (והפנימיות) הן טוב וברכה. וע"ד מה שנאמר²⁴: ויענך וירעיבך גו' כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסוך – כדי שיקויים, ושמרת את מצות ה' אלקיך גו' מביאך אל ארץ טובה גו'²⁵. ובעניננו, כדי שבני ישראל²⁶ יזדככו ויקבלו את הגילויים²⁷ הנעלים של הגאולה²⁸.

וכל זאת נאמר בלשון תרגום (ולא בלשון הקודש), ובפשטות מטרת כל

נעשה ע"י המקבל, בשעה שמהמשך הפסוק, "אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" מובן מכל מקום, שתיבות, "אנכי נתן" מוסבות אף על תיבת, "וקללה"? ובפרט שנאמרה בוא"ו המוסיף.

והביאור בזה:

כללות ענין התרגום תורה – מלשון הקודש ללשון ארמי (וכדומה) – עבור בני ישראל¹⁹, בא מצד גלותם ושעבודם של ישראל, אשר מחמת מצב זה נתהוה הצורך לתרגם את התורה²⁰ ללשונות דע' אומות, עם עם ולשונו.

אלא שבזה גופא ישנם ב' אופני הסתכלות – כיצד מתפרשים יסורי הגלות הללו:

ע"פ תרגום אונקלוס, תרגום בבבל²¹ – מקום הגלות, שבו ההעלם והסתר בתוקף²² – מתקבלים הייסורים כפי שהם נראים בפשטות: ענין של "לוטין (– קללה)".

ואילו ע"פ תרגום יונתן וירושלמי,

23 ולדעת הערוך תרגום יונתן הוא תרגום ירושלמי. ראה מוסף הערוך שם. שם הגדולים מערכת ספרים ערך תרגום יונתן (אות צו). וראה תו"ש שם.

24 עקב ת, ג ואילך.

25 ראה הראב"ע שם.

26 ועפ"ז ימתק תרגומו בהנ"ל הערה 1. שכוונת הקללה שם (נצבים ל, א) היא (כמפורש בהמשך הכתוב): והשבות אל לבבך גו' ושבת עד ה"א גו'. וכן שם, יט: "נתתי לפניך הברכה והקללה" מפרש שהוא בשביל "ובחזרת בחיים למען תחי' אתה וזרעך".

27 להעיר מלקו"ש ח"ד ע' 1338, חט"ו ע' 453 ואילך, דשיטת הבבלי שדנים את המצב בהווה ובירושלמי דנים ומכריע התועלת שבעתיד. וראה בארוכה לעיל ע' 73 ואילך.

28 ראה בהנ"ל תו"ח בראשית מ, ד. אוה"ת מסעי ע' א'שפה ואילך. רשימות הצ"צ לאיכה (אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'מה. א'פב). ועוד.

19 משא"כ באר היטב דמער"ה שהי' בשביל שישראל יוכלו אח"כ לבאר לאו"ה – שהרי לעצמם לא היו זקוקים לזה כלל, כי לשונם – רק לה"ק. וראה סוטה (לה, ב) הובא בפרש"י לקמן (כו, ב).

משא"כ ת"א ותיב"ע. והטעם – ראה תו"א משפטים עז, ד ואילך. ופשט"מ משמע – דבר"ח שבט (דברים א, ה) פירשה, בע"פ.

20 ראה רמב"ם הל' תפלה פ"ב ה"י. שלטי הגבורים רפ"ד דמגילה. וראה הל' ת"ת לאדה"ו פ"א קו"א סק"ב. ולהעיר מפרש"י דברים א, ה (מתנחומא שם). וראה תו"ש שם.

21 ראה ערוך ע' חלזון (הא). מוסף הערוך ע' אשן (ב). תוס' מנחות מד, א ד"ה כל. קידושין מט, סע"א (תרגום דידן). וראה ספר יאר ר"פ אמור. קו"א שם. ובהמצויין בתו"ש שם.

22 וראה סנהדרין כד, א: במחשכים הושיבני .. זה תלמודה של בבל.

ותרגום היא שגם פשוטי העם, שאינם מבינים לשון הקודש, יוכלו להבין עניני תורה²⁰; כלומר, שאת הטעם הפנימי דה"קללה" והגלות אין מגלים רק לתלמידי חכמים וכו', שעליהם לא פעלה הגלות כל כך, אלא גם ובעיקר לפשוטי העם, שעליהם ההעלם וההסתר השפיעו עד כדי כך שהם נזקקים לתרגום לשבעים לשון – גם להם מגלים את התוכן הפנימי שב"קללה" וביסורי הגלות.

כל זאת אמור בהתחלת הפרשה וקיצור תוכנה, היינו, שכאשר הנדון הוא כללות ענין העבודה תוכנה ותכליתה, אזי אומרים את התכלית ואת הכוונה הפנימית ד"קללה"; אבל כאשר מדובר אודות העבודה בפועל – והי' כי יביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה" – הנה כדי להשפיע ולפעול התעוררות בנפש הבהמית ויצר הרע, נדרש לתרגם לה את הדבר כפשוטו: "מלטטיא", שכן רק באופן זה ניתן לכבוש את היצר הרע, כמאמר רז"ל²⁹, "לעולם ירגיז אדם . . על יצר הרע".

והענין בזה הוא ע"ד המבואר במקום אחר³², שפשיטות אמיתית מתגלה ובאה לידי ביטוי דוקא בהתחלקות: כאשר עצם הפשוט מתגלה בריבוי קוין, ובפרט כאשר הם הפכים, הא גופא הוא ההכרח שאיננו מצוייר ומוגדר בשום ציור ותואר ח"ו, אלא הוא פשוט בתכלית הפשיטות, ולכן גם הקוים הרבים וההפכיים אינם מניעה לפניו כלל.

ה. זה שהתורה אומרת שהקללה ש"אנכי נותן לפניכם" היא ענין של "חילופא", אין זה רק מתוך כוונה להקל על עבודתם של ישראל, אלא הדבר נוגע גם לעצם הענין.

ומאחר שהאחדות הפשוטה ד"אנכי" מתגלה, כביכול, דוקא ע"י הקו ההפכי "חילופא", נמצא שהמשכת אלקות למטה ע"י קו זה הריהי כביכול נעלית ועמוקה יותר מן ההמשכה באופן ד"ברכה" וטוב בגלוי.

וזה מתאים עם מה שמבאר רבינו הזקן³³ (בסגנון אחר), שפנימיות ענין היסורים היא בחי' טוב דעלמא

הביאור בזה – בפנימיות הענינים – ובהקדם דלפי פשוטו של מקרא (וכן לפי הפירוש במדרש רבה³⁰) "אנכי

דאנא מסדר כו", וע"ד ויענך גוי' כאשר ייסר גוי' שאמרו משה –

המדובר כאן הוא ע"פ מדר' ד"אנכי נותן קאי על הקב"ה. ובלקו"ת כאן (ית, ד) מפרט דקאי על "אנכי מי שאנכי".

(31) ראה זח"ג רנז, ב. לקו"ת פנחס פ, ב.

(32) ראה תו"כ נח ד"ה ויהי כל הארץ פכ"ז ואילך (ושם פל"א בנדוד"ד). דרמ"צ מט, א (במהדו"ת). ד"ה מי מדד תרס"ב. סה"מ עת"ר ע' קצד. המשך באתי לגני ה"שי"ת פי"ב. ועוד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 157 ואילך.

(33) תניא פכ"ו. וראה אגה"ק סי' יא.

(29) ברכות ה, א. תניא פכ"ט. פל"א. וראה לקו"ד ח"ג תקכד, א ואילך.

(30) אף שבת"י כאן "אמר משה נביא חמין

ו. ע"פ הנ"ל מובנת ביותר השייכות בין פרשה זו להפטרתה, וכן לכלל הפטרות דשבעה דנחמתא³⁸:

בהפטרות אלו מדובר אודות הנחמה שהקב"ה בעצמו ינחם את בני ישראל ובאופן ד"אנכי אנכי הוא מנחמכם"³⁹, ב' פעמים "אנכי" – גילוי נעלה יותר מבמתן תורה, ששם כתיב "אנכי"⁴⁰ רק פעם אחת; וכן מדובר בהפטרות אלו אודות ההשפעה הגדולה ד"ורב טוב לבית ישראל"⁴¹ (ולא רק "טוב" סתם), מה שלא מצינו בשאר הפטרות.

וטעם הדבר: בזמן דשבעה דנחמתא מתגלים החסדים המכוסים⁴², שהיו מוסתרים בג' דפורעניותא, בזמן בין המצרים; שהרי, כנ"ל, מצד שרשם הנעלה יותר הטוב והחסד שבהם לא הי' נראה בגלוי⁴³, ואדרכה, בחיצוניות נדמו כמיצר ופורעניות – ומה שנפעל ונתחדש בשבעה דנחמתא הוא, שגם הטוב הנעלה הזה בא לידי גילוי⁴⁴.

וגם סדר ואופן גילוי החסדים מרומז בהפטרות, במיוחד בהפטרות פרשתנו⁴⁵ "עני' סוערה לא נחמה וגו'".

(38) ראה לקמן הערה 45.

(39) הפטרה דפ' שופטים (מישעי' נא, יב).

(40) ראה לקו"ת נצבים מה, ד. שבת שובה סה, סע"ב ואילך – לענין אנכי אנכי הוא מוחה.

(41) הפטרה דפ' נצבים (מישעי' סג, ז).

(42) ראה בהנסמן לעיל הערה 36 שהחורבן (ויסורי הגלות) הוא מחמת עוצם אה"ר וחסד הפנימיות ולכן והפכתי אבלם לששון שט"ב יהי' יו"ט.

(43) ראה לקו"ש ח"ב ע' 360 ואילך.

(44) ראה אוה"ת מסעי שם (ע' אשפו) שזהו ענין שבת נחמו וכן כל שבע דנחמתא. וראה ד"ה נחמו עת"ר (ע' רכט ואילך).

(45) ברוב השנים. משא"כ כשחל ש"פ ראה

דאתכסיא, דאותיות י"ה דשם הוי', שלמעלה מטוב הגלוי – היינו שאלו חסדים מכוסים, שאינם יכולים לבוא למטה באופן של חסד גלוי;

וזהו גם הביאור (בפנימיות) במה שכתוב³⁴, "את אשר יאהב הוי' יוכיח" – שהענין ד"יאהב הוי'", האהבה הגדולה והקירוב המיוחד של הקב"ה, נמשך באופן ד"יוכיח" – חסדים נסתרים, כיון שחסד בגלוי הוא חיצוניות החסד²⁸.

ועל פי זה מבואר עוד יותר הטעם שהיסורים וכדומה, הנראים כ"קלה", נקראים "חילופא", כיון ש"לפי האמת אינם רק ברכות" והם למעלה מברכות באופן גלוי³⁵, ואין זה אלא "חילופא" – חילוף ושינוי באופני ההשפעה, כתוצאה מזה שבשרשם הם למעלה מחסדים גלויים³⁶.

אבל כדי שגם ברכות וחסדים נעלים אלו יבואו לידי גילוי, עד שייראה לעיני בשר שחסדים הם – הרי זה ע"י שבני ישראל יודעים ומכירים בכך שהיסורים הם חסדים מכוסים הבאים מאת הקב"ה, וזה מעוררם להיות "שמחים ביסורים", ועי"ז מתגלה פנימיות ושורש הענין גם עכשיו, כך ש"ה' יתן הטוב . . . מגולה"³⁷.

(34) משלי ג, יב. וראה ברכות שם. תניא שם.

(35) לקו"ת בחקותי מה, א ואילך. אוה"ת פרשתינו עה"פ ראה אנכי נתן לפניכם היום כו' את הברכה כו' (ע' תרמה ואילך). וראה לקו"ש ח"ז ע' 233.

(36) וראה בהנסמן בהערה 28. אוה"ת לנ"ך

ע' תשי ואילך. לקו"ש ח"ח ע' 313 ואילך.

(37) אגה"ק סי' כב. וראה לקו"ש ח"א ע' 284 ואילך בג' האופנים: הנ"ל, אגה"ק סי"א, תניא פכ"ו.

אבל ע"פ הנ"ל מובן: כיון שזהו הזמן הבא לאחר הירידה הגדולה ביותר דתשעה באב, הרי יתכן שבני ישראל יסתפקו בנחמה שע"י הנביאים, ובפרט שהיא נחמה בכפליים⁴⁷ – אלא שא"כ הרי זה מעיד שבני ישראל קיבלו את הפורעניות כעונש וקללה לעצמה ר"ל (שלזה די נחמת הנביאים) ולא שבפורעניות גופא טמון חסד נעלה, הבא מאת הקב"ה בעצמו;

אולם כיון שלאחר נחמת הנביאים טוענים בני ישראל „עזבני הוי' ואד' שכחני“, היינו, שלא זו בלבד שאין זה מספיק עבורם, אלא יתירה מזו: „עזבני ה' ואד' שכחני“ – הדבר מורה שבני ישראל יודעים ומרגישים שהפורעניות והירידה הן רק „חילופא“, ושבאמת אלו הם חסדים המכוסים, ולכן טוענים הם בנוגע לנחמה ע"י הנביאים: לא זה הוא גילוי הפנימיות והכוונה שבגלות; מגודל הפורעניות מוכח שאלו הם חסדים נעלים ביותר, חסדים ונחמות כאלו שיכולים לבוא רק מאת הקב"ה בכבודו ובעצמו;

וההכרה והידיעה גופא מעוררת את הגילוי⁴⁸: הקב"ה מסכים לטענתם, שהנחמה ע"י הנביאים אינה מספקת – עני' סוערה לא נחמה – והוא ב"ה בעצמו אומר: אנכי אנכי הוא מנחמכם, עד לשלימות הענין בגאולה האמיתית והשלימה, שאז נראה בגלוי ובעיני בשר את חסדי ה' בטוב הנראה והנגלה.

(משיחת ש"פ ראה תשכ"ו)

האבודרהם⁴⁶ הביא מהמדרש טעם להפטרות ד„שבועה דנחמתא“ וסדרן: בהפטרה הראשונה אומר הקב"ה לנביאים „נחמו נחמו עמי“, היינו שהם ינחמו את בני ישראל. על זה באה תשובת בני ישראל (בהפטרה הב') „ותאמר ציון עזבני הוי'“ (שנחמה כזו, ע"י הנביאים, נחשבת אצלם כאילו „עזבני הוי'“) – רצונם שתבוא הנחמה (לא ע"י הנביאים, אלא) מהקב"ה בכבודו ובעצמו. וכאשר הנביאים מוסרים להקב"ה (בהפטרה הג') ש„עני' סוערה לא נחמה“, משיב על כך הקב"ה (בהפטרה הד') „אנכי אנכי הוא מנחמכם“, היינו שהוא מקבל את תביעתם ומנחמם בעצמו. ובהמשך לזה באות (ההפטרות הה' והו') „רני עקרה לא ילדה“ ו„קומי אורי כי בא אורך“, שהן הנחמות שהקב"ה בעצמו מנחם בהן את בני ישראל. ועל זה משיבה כנסת ישראל (בהפטרה הז') „שוש אשיש בהוי'“, שעתה – לאחר שהקב"ה בכבודו ובעצמו מנחמם „רני עקרה“ ו„קומי אורי“ – אזי „שוש אשיש בהוי' תגל נפשי באלקי וגו'“ – הקב"ה בכבודו ובעצמו.

ולכאורה אינו מובן: הלא הקב"ה יודע הכל ויודע עתידות, ומלכתחילה ה' ידוע מלפניו שהנחמה בידי הנביאים לא תתקבל ע"י בני ישראל והוא בעצמו ינחמם – וא"כ מדוע עיכב כביכול את נחמתו עד שבני ישראל יבואו בטענתם שעזבני הוי' ואד' שכחני?

בר"ח – רמ"א או"ח סתכ"ח. וראה לקו"ש ח"ט ע' 350.

(46) בסדר הפרשיות וההפטרות.

(47) איכה רבתי ספ"א.
(48) כבאגה"ק ס"א, סכ"ב.